

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Brně rozhodl samosoudcem JUDr. Lukášem Hlouchem, Ph.D. v právní věci žalobce **Ing. D. M.**, zastoupeného JUDr. Lubomírem Müllerem, advokátem, se sídlem Symfonická 1496/9, Praha 5, proti žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**, se sídlem Křížová 25, 225 08 Praha 5, o žalobě proti rozhodnutí žalované ze dne 16. 10. 2015, č. j., ve věci snížení starobního důchodu

t a k t o :

- I. Rozhodnutí žalované ze dne 16. 10. 2015, č.j. **se z r u š u j e** a věc se **v r a c í** žalované k dalšímu řízení.
- II. Žalovaná **j e p o v i n n a** nahradit žalobci na náhradě nákladů řízení částku **4.719 Kč**, a to do **30 dnů** od právní moci tohoto rozsudku k rukám zástupce žalobce JUDr. Lubomíra Müllera, advokáta se sídlem Symfonická 1496/9, Praha 5.

O d ů v o d n ě n í :

Žalobou ze dne 9. 11. 2015 doručenou téhož dne Krajskému soudu v Brně (dále jen „krajský soud“) brojil žalobce proti rozhodnutí ze dne 16. 10. 2015, č.j. (dále jen „napadené rozhodnutí“), jímž žalovaná rozhodla o tom, že její rozhodnutí ze dne 14. 8. 2015, č.j. R-14. 8. 2015 – 422/330 605 476 (dále jen „prvostupňové rozhodnutí“) se mění tak, že podle ustanovení § 56 odst. 1 písm. c) zákona o důchodovém pojištění (dále jen „ZDP“) se od 20. 9. 2015 snižuje starobní důchod žalobce z 15.094 Kč na 14.490 Kč měsíčně.

V **napadeném rozhodnutí** žalovaná uvedla, že se na základě námitek žalobce ze dne 4. 9. 2015 zabývala přezkumem prvostupňového rozhodnutí v plném rozsahu a dospěla k následujícím závěrům. V první řadě poukázala na skutečnost, že rozhodnutím ze dne 18. 10. 1996 byl žalobci přiznán ode dne 1. 7. 1996 starobní důchod, v jehož výši byl zahrnut i příspěvek podle zákona č. 87/1991 Sb. za dobu služby u pomocných technických praporů

podle potvrzení Vojenské správy ze dne 22. 4. 1996 za období od 1. 11. 1953 do 31. 12. 1954. Žalobce se na základě žádosti ze dne 11. 11. 2014 domáhal přepočtu příplatku k důchodu, a to za celou dobu zařazení u pomocných technických praporů i technického praporu, která bezprostředně navazovala na dobu zařazení ve vojenském táboře nucených prací. Tato žádost byla žalovanou zamítnuta, což bylo potvrzeno i v námitkovém řízení. Vzhledem k rozporným údajům v potvrzení Vojenské správy ze dne 22. 4. 1996 a rozhodnutí Ministerstva vnitra ze dne 30. 10. 2014 se žalovaná obrátila na Ministerstvo obrany s žádostí o přešetření, v jakém období byl žalobce skutečně zařazen ve vojenském táboře nucených prací a v jakém období byl zařazen v technickém praporu. Poukázala na výpis Ministerstva obrany o zařazení v průběhu vojenské základní služby vze dne 17. 6. 2015, podle něhož žalobce nastoupil vojenskou základní službu dne 1. 11. 1953 a v době od 1. 11. 1953 do 28. 2. 1954 sloužil u 63. pomocného technického praporu, v době od 1. 3. 1954 do 30. 4. 1954 pak u 68. pomocného technického praporu, který byl ke dni 1. 5. 1954 reorganizován na 68. technický prapor, u kterého sloužil v době od 1. 5. 1954 do 21. 10. 1955, kdy ukončil vojenskou základní službu. Dne 16. 3. 1954 byl žalobce povýšen do hodnosti svobodníka. Žalovaná vycházela z ustanovení § 18 odst. 1 a § 24 odst. 4 zákona č. 87/1991 Sb. a vyložila předmětnou právní úpravu tak, že zákonné vymezení doby internace ve vojenských táborech nucených prací lety 1948 až 1954 vychází z historických skutečností. Prvním typem vojenského tábora nucených prací byly čtyři odloučené silniční prapory zřízené pro práci politicky nespolehlivých osob k 1. 9. 1948. Tyto oddíly byly k 1. 9. 1950 přeměněny na pomocné technické prapory, které v této podobě existovaly do 30. 4. 1954, kdy byly rozhodnutím politického sekretariátu ÚV KSČ zrušeny a následným rozkazem ministra národní obrany gen. Dr. A. Čepičky ze dne 29. 4. 1954 byly zrušeny. Část přesluhujících vojáků dokončila dvouletou prezenční službu v technických praporech. Žalovaná poukázala i na relevantní literaturu (Bílek, J. Pomocné technické prapory. Praha 2002) s tím, že v transformovaných technických praporech se již nejednalo o absolutní internaci spojenou s výkonem práce vymykajícím se tehdejší vojenským i pracovněprávním předpisům. Žalovaná dále poukázala na nálezy Ústavního soudu ze dne 17. 9. 1996, sp.zn. I. ÚS 143/1996 s tím, že je při svém rozhodování vázána zákonným zněním právních norem. Pokud tedy bylo výpisem o zařazení v průběhu vojenské základní služby ze dne 17. 6. 2015 potvrzeno, že žalobce vykonával v PTP službu pouze v období od 1. 11. 1953 do 30. 4. 1954 (tj. po dobu 6 měsíců), bylo v souladu s ustanoveními zákona č. 87/1991 Sb. a zákona č. 155/1995 Sb. změnit výši přiznaného příplatku ke starobnímu důchodu. Služba v technických praporech, kterou žalobce vykonával podle tohoto nově obdrženého výpisu v období od 1. 3. 1954 do 22. 12. 1955, se tedy za výkon služby ve vojenských táborech nucených prací nepovažuje, a proto za ni příplatek k důchodu nenáleží. Ve zbytku napadeného rozhodnutí žalovaná zdůvodnila vypočtenou výši příplatku a procentní výměru starobního důchodu, jakož i jednotlivé valorizace.

V **žalobě** proti napadenému rozhodnutí žalobce uvedl, že spor mezi žalobcem a žalovanou spočívá v tom, jak posuzovat jeho službu ve vojenských táborech nucených prací (dále jen „VTNP“). Žalobce byl ke dni 1. 11. 1953 povolán k pomocným technickým praporům (dále také jen „PTP“), kde službu nastoupil. Byl tedy ve smyslu § 18 odst. 1 zákona č. 87/1991 Sb., v platném znění, „*zařazen v letech 1948 až 1954 do vojenských táborů nucených prací*“. Jinak řečeno, zásadní je, aby v uvedených letech došlo k zařazení do některé z forem vojenských táborů nucených prací. To se stalo i v případě žalobce, který byl dne 1. 11. 1953 zařazen k PTP. Nárok pak podle žalobce trvá po celou dobu nucené služby, i když v jejím průběhu mohlo dojít k formálnímu přejmenování, například z pomocného technického praporu na technický prapor (dále také jen „TP“). Jiná situace by byla, kdyby byl žalobce ze služby propuštěn a pak později povolán k jinému druhu služby, což se však nestalo. Nároky

příslušníků VTNP jsou upraveny v zákoně č. 87/1991 Sb., v platném znění, a č. 357/2005 Sb., v platném znění, nařízení vlády č. 102/2002 Sb., v platném znění, a č. 135/2009 Sb., v platném znění. Není důvod k závěru, že by každý předpis měl mít na mysli jiné období. Ve všech případech jde o celou službu, která začala povoláním do VTNP a skončila propuštěním do civilu. Na tom nic nemění ani nařízení vlády č. 205/2014 Sb., jímž bylo novelizováno nařízení vlády č. 135/2009 Sb., ve znění nařízení vlády č. 51/2013 Sb., a bylo zde výslovně řečeno, že nárok náleží i za službu v technických praporech po jejich přejmenování z pomocných technických praporů na technické prapory. Nárok za celou dobu služby měli totiž příslušníci VTNP i před přijetím novely č. 205/2014 Sb. Žalobce k tomu poukázal na řadu rozhodnutí ve správním soudnictví, která mají dokládat správnost jeho závěrů. Skutečnost, že příslušníkům PTP náleží jejich nároky i za dobu po přejmenování PTP na TP, dále potvrzuje a) dopis ministra obrany ze dne 10. 10. 2013 č.j. MOCR 34889/2013 a b) Zpráva o šetření Veřejné ochránkyně práv ze dne 28. 4. 2014 sp. zn. 6007/2013-VOP-DŘ. Není důvod, proč by žalovaná měla právo vykládat v neprospěch občanů, když shora uvedené orgány vykládají právo tak, že příslušné nároky se vztahují i na nucenou službu po přejmenování PTP na TP. Ustanovení § 1 odst. 1 písm. d) zákona č. 198/1993 Sb. výslovně uvádí mezi formami nezákonné perzekuce jak službu v PTP, tak v TP. Před vydáním napadených rozhodnutí hodnotila žalovaná službu v PTP a bezprostředně navazující službu v TP jako službu ve VTNP, a to až do dne 31. 12. 1954. Napadenými rozhodnutími však tento postup opustila a na žádost o zvýšení příplatku podle zákona č. 87/1991 Sb. reagovala jeho snížením, aniž by žalobce informovala o tom, že zahajuje řízení o odnětí zvláštního příspěvku. K odkazu žalované na nálezy Ústavního soudu ČR ze dne 17. 9. 1996 sp. zn. I. ÚS 143/96, žalobce uvedl, že zmíněný nálezy danou problematiku (tj. nároky oprávněných osob po přejmenování PTP na TP) vůbec neřeší. Stěžovatel v předmětné věci totiž sloužil „*v době od 23. 1. 1953 do 29. 11. 1954 u 7. technického praporu. Nesloužil tedy u 7. pomocného technického praporu, který ostatně vůbec neexistoval (existoval pouze 7. technický prapor)*“. Podle tohoto nálezu je nesprávné odnímat dříve přiznané nároky nezákonně perzekuovaným osobám dokonce i v případech, kde by v minulosti došlo k nesprávnému výkladu práva. Tím spíše by neměly být odnímány dříve přiznané zcela oprávněné nároky žalobci. Žalovaná však tuto argumentaci odmítá s tím, že tyto nálezy jsou důsledkem judikturního odklonu ve výkladu Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod. Jinak řečeno, principy jsou v obou případech stejné: stát nemá pravomocně přiznané odškodnění vymáhat zpět, a to dokonce ani v případě, že by bylo přiznáno na základě nesprávného výkladu práva (viz k tomu též obdobně nálezy Ústavního soudu ČR ze dne 11. 8. 2015 sp. zn. I. ÚS 723/15). Žalobce v doplnění žaloby poukázal také na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 10. 11. 2015, č. j. 1 Ads 73/2015-53, přístupný na www.nssoud.cz). Z uvedených důvodů žalobce navrhl, aby krajský soud napadené rozhodnutí včetně prvostupňového rozhodnutí zrušil a věc vrátil žalované k dalšímu řízení, a požádal o přiznání náhrady nákladů řízení.

Ve svém **vyjádření** k žalobě žalovaná uvedla, že požádala Ministerstvo obrany o přešetření žalobcovy vojenské služby. Z potvrzení Ministerstva obrany ze dne 17. 6. 2015 vyplývá, že žalobce nastoupil vojenskou základní službu dne 1. 11. 1953 a v době od 1. 11. 1953 do 28. 2. 1954 sloužil u 63. pomocného technického praporu, v době od 1. 3. 1954 do 30. 4. 1954 pak u 68. pomocného technického praporu, který byl ke dni 1. 5. 1954 reorganizován na 68. technický prapor, u kterého sloužil v době od 1. 5. 1954 do 21. 10. 1955, kdy ukončil vojenskou základní službu. Dne 16. 3. 1954 byl žalobce povýšen do hodnosti svobodníka. Následně žalovaná vydala prvostupňové rozhodnutí, jímž snížila ode dne 20. 8. 2015 starobní důchod z 15 094 Kč měsíčně na 14 490 Kč měsíčně z důvodu, že žalobce od 1. 5. 1954 nevykonával základní vojenskou službu u PTP. Na základě námitek žalovaná své prvostupňové rozhodnutí změnila a žalobci starobní důchod snížila z 15 094 Kč na 14 490

Kč od 20. 9. 2015. Dále žalovaná odkázala na dopis Ministerstva obrany, odboru pro válečné veterány ze dne 15. 6. 2015, č. j. 4736/2015-1322, z něhož vyplývá, že podle závěrů Vojenského historického ústavu Praha nemohl žádný politicky nespolehlivý voják s klasifikací E být povýšen do poddůstojnické hodnosti ani vykonávat jakoukoliv velitelskou funkci. Velitelské funkce zastávali vojáci s klasifikací A (schopen bez omezení), B (schopen s omezeními), Cj a Cd, kteří byli politicky spolehliví. Žalovaná odkázala na § 18 odst. 1 zákona č. 87/1991 Sb. a § 24 odst. 4 téhož zákona, k jejichž výkladu se vztahuje rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 10. 11. 2015, č. j. 1 Ads 73/2015-52, v němž tento soud judikoval, že z hlediska přiznání příplatku k důchodu je nutno výkon základní vojenské služby v technických praporech hodnotit stejně jako výkon základní vojenské služby v pomocných technických praporech, které se podle § 18 odst. 1 zákona č. 87/1991 Sb. považují za vojenské tábory nucených prací. Z citovaného dopisu Ministerstva obrany pak jednoznačně vyplývá, že politicky nespolehliví vojáci nemohli být povýšeni do poddůstojnické hodnosti ani nemohli vykonávat jakoukoliv velitelskou funkci. Vzhledem k tomu, že žalobce byl dne 16. 3. 1954 povýšen do hodnosti svobodníka, přestal být nejpozději od tohoto dne občanem politicky nespolehlivým, v důsledku čehož se na něho od tohoto data nevztahuje ustanovení § 18 odst. 1 ani ustanovení § 24 odst. 4 zákona č. 87/1991 Sb. Žalovaná navrhla zamítnutí žaloby.

V replice k vyjádření žalované žalobce uvedl, že zřízení pomocných technických praporů bylo nezákonným aktem vedoucích představitelů tehdejšího režimu. Šlo o nástroj perzekuce směřující proti osobám, které byly pokládány za „politicky nespolehlivé“. Podle *Statutu pro činnost vojenských pracovních jednotek* ze srpna 1952 byly do pomocných technických praporů – lehkých „včleňovány politicky nespolehlivé osoby“; byli do pomocných technických praporů – těžkých „včleňováni vojáci politicky nespolehliví“; byly sem „včleňovány i osoby spolehlivé, vojáci-horníci jako instruktoři.“ Žalobce sloužil u 63. pomocného technického praporu – lehkého, a to jako „skladník“. Po reorganizaci pracoval u 68. technického praporu jako „pracovník na stavbách obytných budov“, „stavebník-skladník intendantního materiálu“ a nakonec jako „asfaltér“. Žalobce byl do pomocného technického praporu zařazen jako osoba „politicky nespolehlivá“, nikdy nebyl „voják-horník“, který by byl „instruktorem“ v pomocném technickém praporu – těžkém. Stejně jako byl celý systém vojenských táborů nucených prací nezákonný, tak naprosto svévolně probíhalo udělování vojenských hodností. Jestli osobám zařazeným do pomocných technických praporů byla či nebyla udělena nějaká vojenská hodnost, není to něco, co by tyto osoby mohly nějak ovlivnit. Pokud tedy byla žalobci dne 15. 3. 1954 udělena vojenská hodnost svobodníka, nic to nemění na tom, že byl dne 1. 11. 1953 zařazen do vojenského tábora nucených prací a do civilu byl propuštěn až 22. 10. 1955. Udělení hodnosti svobodníka není žádným kritériem, na jehož podkladě by měl být někdo vyloučen z nároku na příplatek k důchodu podle § 24 odst. 4 zákona č. 87/1991 Sb., v platném znění. Odškodnění za celou dobu nucené služby od 1. 11. 1953 do 22. 10. 1955 bylo žalobci přiznáno jak v řízení podle nařízení vlády č. 102/2002 Sb., tak v řízení podle nařízení vlády č. 135/2009 Sb., ve znění nařízení vlády č. 51/2013 Sb. a nařízení vlády č. 205/2014 Sb. Není tedy žádný důvod upírat mu za stejnou dobu nárok na příplatek k důchodu podle § 24 odst. 4 zákona č. 87/1991 Sb., v platném znění. Žalovaná odkazuje na stanovisko Vojenského historického ústavu Praha ze dne 19. 7. 2000 č.j. 807/2000-1241, podle něhož „žádný politicky nespolehlivý voják klasifikace ‚E‘ nemohl být povýšen do poddůstojnické hodnosti ani vykonávat jakoukoli velitelskou funkci“. Klasifikace ‚E‘ ovšem byla zrušena na podzim roku 1953, zatímco poslední muži, zařazení do vojenských táborů nucených prací, z nich byli propuštěni až koncem roku 1955. Jestli někdo ve vojenském táboře nucené práce žalobce pokáral, pochválil, ponižil či povýšil, není to z hlediska zákona č. 87/1991 Sb., v platném znění, podstatné. Podstatné je, kdy byl do

vojenského tábora nucené práce „zařazen“ a kdy z něj byl propuštěn do civilu. Zmíněné stanovisko Vojenského historického ústavu Praha neuvádí žádný právní předpis, který by stanovoval, že povýšením do hodnosti svobodníka ztrácí poškozený nároky vyplývající ze zákona č. 87/1991 Sb., v platném znění. Názor žalované by byl důvodný, kdyby byl žalobce z vojenského tábora nucené práce propuštěn a potom povolán do běžné vojenské služby. Tak tomu ale nebylo. Závěrem žalobce odkázal na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 10. 11. 2015, č. j. 1 Ads 73/2015-52 s tím, že požaduje přiznání náhrady nákladů řízení ve smyslu tohoto rozsudku.

Ze **správního spisu** vyplývají následující skutečnosti. Podle rozhodnutí Ministerstva obrany ze dne 30. 10. 2014, č. j. OSZ-73983-9/M-Pž-2014 byl žalobci přiznán jednorázový příspěvek podle nařízení vlády č. 135/2009 Sb. ve výši 30 600 Kč, a to za období služby u technického praporu ode dne 2. 3. 1954 do 20. 3. 1954 a od 1. 5. 1954 do 22. 10. 1955. Výzvou ze dne 20. 4. 2015 žalovaná požádala Ministerstvo obrany o přešetření, v jakém období byl žalobce skutečně zařazen ve vojenském táboře nucených prací a v jakém období byl zařazen v technickém praporu. Podle sdělení sekce právní Ministerstva obrany, odboru pro válečné veterány ze dne 17. 6. 2015 (tzv. výpisu o zařazení v průběhu vojenské základní služby) žalobce nastoupil dne 1. 11. 1953 základní vojenskou službu a poté sloužil v období od 1. 11. 1953 do 28. 2. 1954 u 63. PTP, přičemž dne 1. 3. 1954 byl přemístěn k 68. PTP. V období od 1. 3. 1954 do 30. 4. 1954 sloužil u 68. PTP. Tento útvar byl však ke dni 1. 5. 1954 reorganizován na 68 TP. V období od 1. 5. 1954 do 21. 10. 1955 u 68 TP. Vojenskou základní službu žalobce ukončil dne 21. 10. 1955, přičemž dne 16. 3. 1954 byl povýšen do hodnosti svobodníka. Podle potvrzení vojenské správy pro žadatele o mimosoudní rehabilitaci (pro účely zákona č. 267/1992 Sb.) byl žalobce zařazen u PTP v době od 1. 11. 1953 do dne 31. 12. 1954. Ve správním spisu jsou založeny i podklady, které žalobce přiložil k žalobě, zejm. kopie Statutu pro činnost vojenských pracovních jednotek ze srpna 1952 schválený ministrem národní obrany armádním generálem Dr. Alexejem Čepičkou. Podle bodu II. odst. 1 tohoto statutu se do *„pomocných technických praporů začleňují politicky nespolehlivé osoby. Nekonají výcvik se zbraní a jsou používány převážně na stavební práce. Do těžkých pomocných technických praporů jsou včleňováni vojáci politicky nespolehliví. Do těchto útvarů jsou včleňováni i osoby spolehlivé, vojáci – horníci jako instruktoři. Tyto jednotky jsou používány vesměs pro důlní práce. Politicky nespolehliví vojáci konají výcvik pouze beze zbraně, kdežto horníci – politicky spolehliví konají výcvik se zbraní, ale v omezeném rozsahu.“* Podle dopisu Ministerstva obrany ze dne 15. 6. 2015 vyplývá, že k charakteru výpisů o zařazení průběhu vojenské služby ministerstvo uvádí, že tyto jsou pouhým výpisem údajů z evidence o zařazení konkrétní osoby po dobu její vojenské základní služby. Pro vyhotovení výpisu jsou využívány údaje ve vojenské dokumentaci, která je uložena ve Vojenském archivu v Trnavě, Vojenském ústředním archivu v Praze nebo ve Vojenském historickém archivu v Bratislavě. Výpis tedy slouží jako jeden z možných podkladů, na základě kterých rozhoduje příslušný správní orgán a je zcela v kompetenci tohoto orgánu, za a jakou dobu pro účely posouzení vzniku nároku a započítatelného období uzná. Ministerstvo není oprávněno se vyjadřovat k tomu, zda jsou u konkrétního žadatele splněny všechny podmínky pro účast na mimosoudní rehabilitaci podle § 18 odst. 1 zákona č. 87/1991 Sb. Dále se zde uvádí, že *„Absenci údaje o označení osoby za politicky nespolehlivou nelze bez dalšího chápat tak, že důvody jeho zařazení byly jiné, neboť klasifikace osob na politicky nespolehlivé se začala užívat až do podzimu 1950.“* K otázce povýšení vojáků je v tomto dopisu uvedeno, že podle stanoviska Vojenského historického ústavu Praha ze dne 19. 7. 2000, č. j. 807/2000-1241 žádný nespolehlivý voják klasifikace s klasifikací E být povýšen do poddůstojnické hodnosti ani vykonávat jakoukoliv velitelskou funkci. Velitelské

funkce zastávali vojáci s klasifikací A (schopen bez omezení), B (schopen s omezeními), Cj a Cd, kteří byli politicky spolehliví.“

Krajský soud v první řadě shledal, že žaloba byla podána včas, osobou k tomu aktivně legitimovanou a že jsou dány všechny podmínky řízení ve smyslu § 65 a násl. s.ř.s.

O žalobě krajský soud rozhodl v souladu s ust. § 51 odst. 1 s.ř.s. bez nařízení jednání, neboť žádný z účastníků ve stanovené lhůtě neprojevil svůj nesouhlas s tímto postupem. Krajský soud navíc neshledal nařízení jednání v posuzované věci za potřebné.

Napadené rozhodnutí krajský soud přezkoumal v řízení podle prvního dílu hlavy druhé s. ř. s., která vychází z dispoziční zásady vyjádřené v ustanoveních § 71 odst. 1 písm. c), d) a odst. 2 věty druhé a třetí a § 75 odst. 2 věty první s. ř. s. Vycházel přitom ze skutkového a právního stavu, který tu byl v době rozhodování žalované (§ 75 odst. 1 s. ř. s.). Po důkladném posouzení věci krajský soud dospěl k závěru, že žaloba **je důvodná** a napadené rozhodnutí je třeba zrušit, a to z následujících důvodů.

Předmětem sporu mezi stranami je v dané věci nejen otázka právní (tzn. výklad ustanovení § 18 a § 24 zákona č. 87/1991 Sb.), ale i otázka hodnocení specifických skutkových okolností případu žalobce. Krajský soud z hlediska skutkového vycházel ze zjištění obsažených ve správním spisu, přičemž stran hodnocení právních otázek věci vycházel nejen z rozhodné právní úpravy obsažené v zákonných právních předpisech, ale také z relevantní judikatury správních soudů.

Zákonnou úpravu předmětné věci představuje především ustanovení § 18 odst. 1 zákona č. 87/1991 Sb. Podle tohoto ustanovení se zrušují „rozkazy, kterými byli *občané označení za politicky nespolehlivé* zařazeni v letech 1948 až 1954 do vojenských táborů nucených prací po dobu základní vojenské služby a výjimečného vojenského cvičení podle § 39 zákona č. 92/1949 Sb., branný zákon. Za **vojenské tábory nucených prací** se pro účely tohoto zákona považují silniční prapory ženijního vojska zřízené od 2. 8. 1948 do 1. 9. 1950 a **pomocné technické prapory** a vojenské báňské oddíly, jejichž příslušníci byli na důlní práce odvedeni od 25. února 1948 do 1. září 1950 a pracovali v dolech nejméně 12 měsíců bez předepsaného pravidelného střídání. Příslušníci vojenských báňských oddílů uvedených ve větě druhé se považují za osoby oprávněné podle § 14 odst. 2, i kdyby nebyli do vojenských báňských oddílů zařazeni na základě rozkazů.“ Podle ustanovení § 24 odst. 4 zákona č. 87/1991 Sb. platí, že za účelem zmírnění křivd způsobených osobám uvedeným v § 18 odst. 1 se k důchodu poskytuje příplatek 15,- Kčs za každý měsíc této služby. Příplatek k důchodu se vyplácí jen do výše, která spolu s důchodem nepřevyšuje nejvyšší výměru důchodu stanovenou zvláštními předpisy. Pro příplatek k důchodu platí obdobně § 58a zákona č. 100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení, ve znění zákona č. 306/1991 Sb.“

K výkladu této právní úpravy existuje poměrně bohatá judikatura správních soudů, která se zabývala jejími různými aspekty. Podle krajského soudu je podstatné zdůraznit obecnou optiku, kterou se tato judikatura převažujícím směrem (nikoliv ovšem vždy absolutně) ubírala, a to je hledisko smyslu a účelu příplatku k důchodu jako odškodňovací (rehabilitační) státní dávky, která je součástí snahy státu o nápravu křivd způsobených občanům za komunistického režimu, který byl posléze zákonodárcem prohlášen za protiprávní (viz k tomu § 1 zákona 198/1993 Sb. o protiprávnosti komunistického režimu a o odporu proti němu, ve znění pozdějších předpisů). Jednou z rovin zadostiučinění za křivdy a útrapy způsobené komunistickým režimem jsou i různé podoby příspěvků či příplatků

přiznávaných podle různých zákonných i podzákonných předpisů. Toto hodnotové hledisko má být při výkladu těchto předpisů klíčovým interpretačním vodítkem, které v pochybnostech svědčí pro výklad in favorem rehabilitationis (viz k tomu např. nález Ústavního soudu ze dne 15. 4. 2015, sp. zn. I. ÚS 819/15).

K otázce, zda se má osobní rozsah § 18 odst. 1 zákona č. 87/1991 Sb. vztahovat i na občany označené za politicky nespolehlivé, kteří byli zařazeni v technických praporech, se judikatura rovněž vyjádřila. Již v rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 16. 8. 2007, č. j. 4 Ads 23/2007-42 (přístupný na www.nssoud.cz) lze vysledovat tendenci spatřovat v technických praporech obdobný režim jako v pomocných technických praporech, nicméně v rámci rozhodovacího důvodu tohoto rozsudku ještě Nejvyšší správní soud k rozšíření dosahu tohoto ustanovení na příslušníky technických praporů nedospěl, a to mj. i proto, že v této věci žadatel nesplňoval ani podmínku zákonem předvídaného období služby v těchto jednotkách. Za rozhodující lze v tomto směru považovat právní názor Nejvyššího správního soudu obsažený v žalobcem odkazovaném rozsudku ze dne 10. 11. 2015, č. j. 1 Ads 73/2015-52 (přístupný na www.nssoud.cz), v němž Nejvyšší správní soud dospěl k závěru (bod 18 odůvodnění), že „*Při výkladu § 18 odst. 1 a § 24 odst. 4 zákona o mimosoudních rehabilitacích s ohledem na jejich smysl a účel společně s hodnotami, na nichž jsou založeny, stěžovatel podle Nejvyššího správního soudu byl osobou politicky nespolehlivou, která byla v letech 1948 až 1954 zařazena do vojenského tábora nucených prací. Za službu v nich je z tohoto pohledu nutné považovat i službu stěžovatele v technickém praporu, který vznikl z pomocného technického praporu. Žalovaná a krajský soud se však přiklonily k formálnímu výkladu daných ustanovení, který nezohledňuje jejich smysl a účel včetně hodnot, na kterých stojí. Formální výklad předmětných ustanovení v rozporu s principem favor rehabilitationis vede pouze k další krivdě způsobené stěžovateli, které je v souladu s citovanou judikaturou Ústavního soudu třeba předejít. Krajský soud a před ním i žalovaná tak nesprávně posoudily stěžejní právní otázku této věci.*“

Mezi stranami není sporné, že žalobce vykonával základní vojenskou službu nejprve u PTP v období od 1. 11. 1953 do 28. 2. 1954 u 63. PTP, přičemž dne 1. 3. 1954 byl přemístěn k 68. PTP. V období od 1. 3. 1954 do 30. 4. 1954 sloužil u 68. PTP. Sporným obdobím základní vojenské služby je období od 1. 5. 1954 do 21. 10. 1955, kdy žalobce sloužil po zrušení PTP u 68 technického praporu (tzn. jednotky reorganizované ze 68. PTP). Vzhledem k tomu, že žalobci byl původně přiznán příplatek za dobu služby do 31. 12. 1954, jedná se v případě žalobce o sporné období od 1. 5. 1954 do 31. 12. 1954, za nějž mu příplatek k důchodu podle citovaného § 24 odst. 4 zákona č. 87/1991 Sb. byl snížen a ve vazbě na to došlo ke snížení starobního důchodu ode dne 20. 9. 2015. K tomu však krajský soud pouze připomíná, že žalobce ve své žádosti ze dne 11. 11. 2014 (o níž bylo rozhodnuto samostatným rozhodnutím ze dne 4. 12. 2014 a potvrzeno rozhodnutím o námitkách ze dne 24. 2. 2015, která nejsou v této věci přezkoumávána), žádal o přiznání příplatku za celé sporné období základní vojenské služby od 1. 11. 1953 až do 22. 10. 1955. V předmětné věci zároveň není sporné, že žalobce vykonával v jednotkách PTP a TP základní vojenskou službu a splňuje tedy tuto podmínku aplikace § 18 odst. 1 zákona č. 87/1991 Sb. Podle názoru žalované však žalobce ve sporném období neměl nárok na příplatek mj. i proto, že ho již nebylo možno považovat za občana politicky nespolehlivého, neboť ke dni 16. 3. 1954 byl povýšen do hodnosti svobodníka.

Krajský soud se s právními závěry žalované neztotožnil. V první řadě, jak plyne z citovaného rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 10. 11. 2015, č. j. 1 Ads 73/2015-52, z hlediska výkladu předmětné právní úpravy nelze vycházet z textualistického přístupu

opřehného o argumentum per eliminationem, který by vedl k závěru, že pokud zákon výslovně nepočítá se službou v technickém praporu, pak nelze rozsah ustanovení § 18 odst. 1 zákona č. 87/1991 Sb. vykládat extenzivně či per analogiam tak, jako by se na technické prapory vztahoval. Naopak, Nejvyšší správní soud zde na základě hodnotového a teleologického výkladu předmětné právní úpravy dospěl k závěru, že toto rozšíření možné je, přičemž jde o výklad souladný se smyslem a účelem této právní úpravy i relevantními nálezy Ústavního soudu. Základní vojenskou službu konanou v technickém praporu, který vznikl transformací z pomocného technického praporu, je tedy nutno považovat za základní vojenskou službu pokrytou smyslem a účelem ustanovení § 18 odst. 1, za kterou přísluší příplatek k důchodu ve smyslu § 24 odst. 4 téhož zákona. Krajský soud považuje tento výklad za správný a přesvědčivý a nemá důvod se od něho v předmětné věci nijak odchýlit. Žalovaná tedy vycházela z nesprávného právního názoru, pokud založila své závěry na tom, že služba v technickém praporu není z hlediska citované právní úpravy nároku na příplatek k důchodu srovnatelná se službou v pomocném technickém praporu.

Pokud se týká relevantních skutkových okolností případu, z nichž žalovaná dále dovozovala, že ve sporném období, konkrétně ode dne 16. 3. 1954 již žalobce nebyl občanem politicky nespolehlivým, a proto ani nemohl mít nárok na příplatek k důchodu, krajský soud uvádí následující. Ze správního spisu, resp. z podkladů poskytnutých Ministerstvem obrany výslovně nevyplývá, v jakém období byl žalobce veden z hlediska vojenské evidence jako osoba politicky nespolehlivá, příp. do které kategorie těchto občanů se žalobce řadil. Tuto informaci neobsahuje ani výpis o zařazení v průběhu vojenské základní služby ze dne 17. 6. 2015, ani potvrzení vojenské správy ze dne 22. 4. 1996. Z dopisu Ministerstva obrany ze dne 15. 6. 2015 ovšem vyplývá, že z absence tohoto údaje v tzv. výpisu nelze dovozovat ani to, že občan nebyl označen za politicky nespolehlivého, ani opak. Pokud měla žalovaná za to, že žalobce nesplňoval podmínku politické nespolehlivosti, měla v tomto směru vést další dokazování, k čemuž mj. navrhl i citovaný dopis Ministerstva obrany ze dne 15. 6. 2015 založený ve spisu. Ze správního spisu však není patrné, že by žalovaná opětovně vyzývala Ministerstvo obrany k doplnění jím zaslaného výpisu o zařazení žalobce v průběhu základní vojenské služby. K samotné okolnosti, že žalobce byl povýšen do hodnosti svobodníka, a to ke dni 16. 3. 1954, tzn. ještě v průběhu služby v PTP, krajský soud uvádí, že ve světle skutečností dokumentovaných ve správním spisu může jít o určitou indicii, že se jeho status „politické spolehlivosti“ změnil. Samotná tato indicie ovšem nemůže představovat dostatečnou oporu pro závěr, že žalobce, který prokazatelně sloužil jak v pomocných technických praporech, tak i následně v transformovaném technickém praporu, se v průběhu této služby stal z hlediska kritérií panujícího režimu osobou politicky spolehlivou.

Pokud žalovaná však má za to, že tomu tak bylo, leží na ní důkazní břemeno, aby prokázala, že žalobce se zřetelem ke všem okolnostem a bez důvodných pochybností nebyl osobou politicky nespolehlivou. Žalované chybí v napadeném rozhodnutí rovněž srovnání práce vykonávané žalobcem před povýšením a po povýšení do hodnosti svobodníka, které by snad mohlo nepřímou zdůvodnit odlišné postavení žalobce v rámci praporu pramenící z odlišného zacházení. Naproti tomu lze souhlasit se žalobcovým tvrzením uvedeným v replice, že klasifikace E (politicky málo spolehlivý či politicky nespolehlivý) byla zrušena ke dni 30. 4. 1954 (na základě rozkazu ministra národní obrany společně se zrušením pomocných technických praporů), o čemž vypovídá i dopis ministra obrany Vlastimila Pícky ze dne 10. 10. 2013 (odkazovaný i Nejvyšším správním soudem v rozsudku ze dne 10. 11. 2015, č. j. 1 Ads 73/2015-52). To znamená, že pro hodnocení další služby žalobce v technických praporech od 1. 5. 1954 z hlediska nároku na příplatek k důchodu podle § 24 odst. 4 zákona č. 87/1991 Sb. zřejmě podmínku politické nespolehlivosti nelze vykládat

striktně, neboť po zrušení PTP již logicky tento status nebyl k jednotlivým vojákům dále evidován a pozbyl tak svého původního významu.

Ze všech shora uvedených důvodů krajský soud shledal, že napadené rozhodnutí žalované trpí jak nezákonností (§ 78 s.ř.s.), tak i nedostatečně zjištěným skutkovým stavem věci, neboť skutkové závěry žalované o tom, že žalobce nebylo možno po jeho povýšení na svobodníka považovat za občana politicky nespolehlivého, nebyly opřeny o dostatečně zjištěný skutkový stav věci (§ 76 odst. 1 písm. b) s.ř.s.). Proto je krajský soud zrušil, jak je ve výroku I. tohoto rozsudku uvedeno.

O náhradě nákladů řízení rozhodl krajský soud ve výroku II. tohoto rozsudku následovně. Krajský soud považuje příplatek k důchodu podle zákona č. 87/1991 Sb. za dávku srovnatelnou s dávkami uvedenými v § 9 odst. 2 vyhlášky č. 177/1996 Sb., advokátního tarifu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „advokátní tarif“), jakkoliv se pojmově nejedná o dávku důchodového pojištění ani o dávku sociálního zabezpečení. Nicméně tento příplatek se vyplácí společně se starobním důchodem a i v jiných ohledech je s ním nakládáno jako s důchodovou dávkou, přičemž i hlediska složitosti a náročnosti poskytnutí právní služby v tomto typu věci lze vycházet ze srovnání s věcí důchodovou. Krajský soud je obeznámen s tím, že Nejvyšší správní soud v citovaném rozsudku ze dne 10. 11. 2015, č. j. 1 Ads 73/2015-52 vycházel z obecného ustanovení § 9 odst. 4 písm. d) advokátního tarifu, tzn. z tarifní hodnoty 50.000 Kč. Jakkoliv lze připustit, že rozhodovací praxe správních soudů není v tomto ohledu jednotná, krajský soud setrvává na svém výkladu a považuje za tarifní hodnotu v této věci částku 5.000 Kč.

Z toho důvodu krajský soud přiznal žalobci náhradu účelně vynaložených nákladů, za něž považuje ve smyslu advokátního tarifu odměnu za tři úkony právní služby (každý ve smyslu § 7 a § 9 odst. 2 advokátního tarifu po 1.000 Kč) spočívající v tj. převzetí a přípravě zastoupení, sepsu žaloby ze dne 9. 11. 2015, a replice ze dne 6. 3. 2016 podle § 11 odst. 1 písm. a) a d) vyhl. č. 177/1996 Sb., v platném znění, a ke každému úkonu právní služby náhradu hotových výdajů, tj. 3x 300 Kč, tj. celkem 3.900 Kč, kteroužto částku soud navýšil o 21% DPH, tj. na celkovou výši náhrady odměny za právní zastoupení ve výši 4.719 Kč. Tuto částku je žalovaná povinna uhradit k rukám zástupce žalobce za podmínek uvedených ve výroku II tohoto rozsudku.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává u Nejvyššího správního soudu. V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

V Brně dne 17. března 2017

JUDr. Lukáš Hlouch, Ph.D., v. r.
samosoudce

Za správnost vyhotovení:
Barbora Zachovalová